

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/60/2024
Identifikačné číslo spisu:	7623202895
Dátum vydania rozhodnutia:	20.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:7623202895.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov 1/ Mgr. X. S., narodený XX. C. XXXX, O. C. A., Q. XXXX/.X, t. č. O. C. A., V. XXXX/.X, 2/ Ing. W. S., narodený XX. X. XXXX, O. C. A., N. XXXX/.X, zastúpený advokátom JUDr. Stanislavom Pavlom, PhD., Bratislava, Šancová 58, právni nástupcovia po nebohom B. S., narodený XX. O. XXXX, naposledy bytom O. C. A., K. B. Š. XXXX/.XX, zomrelý XX. Q. XXXX, a to 3/ B. S., narodená XX. W. XXXX, O. C. A., K. B. Š. XXXX/.XX, 4/ MVDr. T.Š. S., PhD., narodený XX. Q. XXXX, I. - I., D. XXXX/.XX, 5/ Mgr. I.X. I., narodená XX. W. XXXX, O. C. A., H. XXXX/.XX, 6/ I. O., narodená XX. W. XXXX, O. C. A., J. XXX/.XX, 7/ B. S., narodená XX. B. XXXX, T., M. A. XX, 8/ Mgr. W. V., narodený XX. W. XXXX, A. U. XX, o návrhu na vydanie rozhodnutia o potvrdení vydržania vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vedenej na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 11Výd/1/2023, o dovolaní navrhovateľa 2/ proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6Co/157/2023 z 05. decembra 2023 takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6Co/157/2023 z 05. decembra 2023 a uznesenie Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 11Výd/1/2023 z 12. júla 2023 vo vzťahu k navrhovateľovi 2/ z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súde Spišská Nová Ves na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) napadnutým uznesením sp. zn. 6Co/157/2023 z 05. decembra 2023 potvrdil uznesenie Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „súd prvej inštancie“) č. k. 11Výd/1/2023-87 z 12. júla 2023 vo vzťahu k navrhovateľovi 2/ a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

1.1. Súd prvej inštancie po zhrnutí vykonaného šetrenia konanie v prejednávanej veci zastavil a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Rozhodol tak o návrhu navrhovateľov na vydanie rozhodnutia o potvrdení vydržania vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v k. ú. A. U. zapísaným na LV č. XX, XX, XXX, XXX, XXX, XX, XXX a k. ú. W. zapísaným na LV č. XXXX, XXXX. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že návrh trpí viacerými odstrániteľnými i neodstrániteľnými vadami z dôvodu, že označení účastníci konania nie sú účastníkmi, ktorí sa nachádzajú na neznámom mieste a nejedná sa ani o neznámych, respektíve nezistených vlastníkov,

ktorých by mal zo zákona zastupovať Slovenský pozemkový fond, pretože zo samotného návrhu i pripojených listín možno vyvodíť, že títo už nie sú medzi živými. Preto vyzval navrhovateľov na späťvzatie návrhu, kedy navrhovatelia 1/, 3/, 4/, 5/ svoj návrh zobrali späť, a preto súd konanie voči nim zastavil. Vo vzťahu k navrhovateľom 2/, 6/, 7/, 8/ vec právne posúdil v nadväznosti na § 7 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), § 61, § 62, § 161 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a dospel k záveru, že z dôvodu nedostatku procesnej subjektivity (a teda aj spôsobilosti mať práva a povinnosti), ktorá je neodstrániteľným nedostatkom podmienky konania súd nemohol vydať rozhodnutie, ale konanie s poukazom na § 62 v spojení s § 161 ods. 2 CSP zastavil. Dodal, že vo vzťahu k oprávneniu na zastupovanie neznámych vlastníkov Slovenským pozemkovým fondom v zmysle § 13 a § 16 ods. 1 písm. b) zákona č. 180/1995 Z. z. dochádza len u tých, o ktorých je nepochybné, že existujú, čo u fyzických osôb znamená, že žijú. To nemôže prichádzať do úvahy u tých vlastníkov, ktorí nie sú známi vôbec, spravidla pre to, že pôvodný vlastník už neexistuje. Mŕtva fyzická osoba nemá spôsobilosť na právne úkony a stratu jej spôsobilosti nemožno v čase začatia súdneho konania napraviť žiadnym spôsobom. Preto sa vyžaduje aktívny prístup za účelom dostatočnej identifikácie účastníkov, avšak zo strany navrhovateľov v tomto smere nebola vyvinutá žiadna aktivita. V štádiu pred začatím konania súd neposkytuje súčinnosť smerujúcu k odstráneniu väd označenia účastníkov konania a nie je povinný poskytovať súčinnosť pri zisťovaní ich identifikačných údajov. O trovách konania rozhodol podľa § 52 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“) tak, že žiaden z účastníkov, nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Odvolací súd preskúmal napadnuté uznesenie len vo vzťahu k navrhovateľovi 2/ a dospel k záveru, že uznesenie súdu prvej inštancie je vo výroku vecne správne, a preto ho v súlade s § 387 ods. 1 CSP potvrdil. Odvolanie zo strany navrhovateľov 1/, 3/, 4/, 5/, 7/, 8/ nebolo podané, a preto rozhodnutie voči nim nadobudlo právoplatnosť a navrhovateľka 6/ vzala návrh na začatie konania späť po lehote na podanie odvolania, a preto uznesenie nadobudlo právoplatnosť aj vo vzťahu k jej osobe. Predmetom odvolacieho konania bolo napadnuté uznesenie vo vzťahu k navrhovateľovi 2/.

2.1. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že neboli splnené podmienky pre konanie, avšak z iných dôvodov. Pripustil, že postup súdu prvej inštancie nebol správny, pretože v režime CMP je súd povinný ex offio konať so všetkými, ktorých zákon ako účastníkov označuje bez ohľadu na to, či boli navrhovateľom v návrhu označení s prihliadnutím na takzvanú vyšetrovaciu zásadu. Keďže však v zmysle § 25 CMP medzi podstatné náležitosti návrhu na začatie konania patrí aj označenie účastníkov, súd vyzýva na doplnenie neúplného podania a môže vyzvať navrhovateľa na odstránenie väd a poučiť ho, ako má vady odstrániť (§ 129 ods. 1, § 128 ods. 1 CSP v spojení s § 7, § 25, § 359d ods. 2 CMP). Súd prvej inštancie takto nepostupoval a nevyzval navrhovateľov na správne označenie účastníkov, avšak z obsahu návrhu bolo možné vyvodíť, že za odporcov boli označení doterajší vlastníci de iure, ktoré subjekty s vysokou pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou nemajú procesnú spôsobilosť berúc do úvahy priemerný vek dožitia známy zo všeobecnej skúsenosti. Ak osoba uvedená ako vlastník označená v konaní v čase začatia konania nežije, súd nemá inú možnosť, než konanie voči nej zastaviť. Okrem toho nebola splnená podmienka pre toto konanie z dôvodu nedostatku účastníctva v konaní podľa § 359c ods. 2 písm. b) CMP, keďže účastníci konania podľa tohto zákonného ustanovenia, respektíve ich právni nástupcovia by splynuli s navrhovateľmi podľa § 359c ods. 2 písm. a) CMP. Preto súd správne postupoval a dospel k záveru, že žaloba je zjavne nedôvodná a vyzval navrhovateľov na späťvzatie návrhu s následným zastavením konania. V prejednávanej veci neboli splnené podmienky pre odmietnutie návrhu (§ 8 ods. 1, § 7, § 359e ods. 1 CMP) a tiež podmienky pre zamietnutie návrhu podľa § 359e ods. 2 CMP. Preto súd nemal inú možnosť ako konanie z dôvodu nesplnenia podmienky účastníctva podľa § 359c ods. 2 CMP zastaviť. V prejednávanej veci navrhovatelia označili odporcov ako doterajší vlastníci de iure, menom, priezviskom, bez uvedenia dátumu narodenia a posledného bydliska na území SR, pričom vychádzajúc z jednotlivých listov vlastníctva vo vzťahu ku všetkým doterajším vlastníkom správu majetku vykonáva Slovenský pozemkový fond. Tieto subjekty s vysokou pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou nemajú procesnú spôsobilosť. Aj keď sa v spise nenachádza žiaden dôkaz o smrti odporcov, nemožno vylúčiť, že v čase podania žaloby žili, avšak s prihliadnutím k bežnej najdlhšej známej dĺžke života sa javí skôr pravdepodobným, že doterajší vlastníci už nežijú. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/31/2018 a rozhodnutie 6Cdo/11/2016, z

ktorých vyplýva, že v záujme spriechodnenia procesu usporiadania vlastníckych vzťahov k pozemkom bol stanovený zákonný mechanizmus nakladania Slovenského pozemkového fondu s pozemkami, ktorých vlastník je známy, ale ktorého miesto trvalého pobytu alebo sídlo je neznáme ako aj s pozemkami, ktorých vlastník nie je známy. Táto právna konštrukcia spôsobuje udržateľnosť označenia Slovenského pozemkového fondu za zástupcu presne označeného, evidovaného vlastníka len u vlastníkov pozemkov spadajúcich do rámca definície § 8 ods. 1 písm. c) zákona č. 180/1995 Z. z., teda len u tých, o ktorých je nepochybné, že existujú, teda u fyzických osôb, ktoré ešte žijú. Takéto označenie nemôže prichádzať do úvahy u tých vlastníkov, ktorí nie sú známi vôbec preto, že pôvodný vlastník už zomrel a nie je zrejmé, kto je jeho právnym nástupcom. Riešením, ako tento problém preklenúť sa javí len druhové pomenovanie označenia strany sporu (účastníka), ktorý má byť zastúpený Slovenským pozemkovým fondom spôsobom „neznámy (respektíve nezistený) vlastník nehnuteľnosti, zastúpený Slovenským pozemkovým fondom“ alebo „neznámy (nezistený) právny nástupca ostatného pozemno-knižného vlastníka menom, zastúpený Slovenským pozemkovým fondom“. Keďže z dôkazov, z ktorých vychádzal súd prvej inštancie vyplýva, že odporcovia nie sú neznámym vlastníkom, pretože sú identifikovateľní menom a priezviskom, znakom ich neznámosti je neznáma adresa, avšak vychádzajúc zo záznamu na liste vlastníctva nie je predpoklad, že ešte žijú. Keďže navrhovateľmi označení odporcovia nemali procesnú subjektivitu, nemohli byť zastúpení Slovenským pozemkovým fondom. Jedná sa však o právnych predchodcov navrhovateľov, z čoho je zrejmé, že navrhovatelia nedisponujú dokladom o smrti právnych predchodcov a týmto návrhom sa snažia docieľiť prepis majetku na ich osoby, čím dochádza k obchádzaniu zákonného spôsobu prejednávania majetku formou dedičského konania. Ak smrť fyzickej osoby nemožno preukázať úmrtným listom, jediným spôsobom ako docieľiť deklarovanie smrti iným spôsobom je, že súd vyhlási osobu za mŕtvu, nakoľko navrhovatelia tvrdia, že označené fyzické osoby považujú za nezvestné. Ak navrhovatelia budú disponovať ohľadom svojich právnych predchodcov súdnym rozhodnutím o vyhlásení za mŕtveho, nič im nebráni, aby iniciovali dedičské konanie ohľadom ich právnych predchodcov. Preto odvolací súd uznesenie ako vecne správne potvrdil a o trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na ich nárok v zmysle § 52 CMP.

3. Proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podal navrhovateľ 2/ dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Mal za to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je vnútorne nekoherentné a má za následok nelogický záver v právnych úvahách. Uviedol, že súd prvej inštancie mal povinnosť vyzvať navrhovateľa na odstránenie vád a poučiť ho, akým spôsobom má vady odstrániť a odvolací súd tiež poukázal na vyšetrovaciu zásadu, kedy postup zo strany súdu prvej inštancie nebol zachovaný, z čoho je možné vyvodiť záver, že konanie trpí procesnými nedostatkami, čím znemožnil navrhovateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva, teda došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Odvolací súd síce v odôvodnení uviedol v otázke označenia neznámych a mŕtvych účastníkov konania, že riešením, ako tento problém možno preklenúť, sa podľa názoru Najvyššieho súdu SR javí len druhové pomenovanie označenia strany sporu (účastníka), ktorý má byť zastúpený Slovenským pozemkovým fondom, pričom sám odvolací súd použil záväzný právny názor Najvyššieho súdu SR vyjadrený v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/11/2016. Keďže navrhovateľom označení odporcovia nemali procesnú subjektivitu, nemohli byť zastúpení Slovenským pozemkovým fondom ako konštatuje odvolací súd s tým, že práve z dôvodu, že bolo zrejmé, že tieto osoby nie sú živé, ich označil ako de iure vlastníkov, kedy mená týchto osôb sa síce nachádzajú na listoch vlastníctva, ale toto evidované vlastníctvo je s najväčšou pravdepodobnosťou už len vo formálnej rovine, označené osoby ho fakticky nevykonávajú a tieto osoby sú len vlastníkmi de iure, a preto popri nich označil ako účastníka konania aj Slovenský pozemkový fond ako zástupcu týchto subjektov. Ako správne uviedol odvolací súd, je pochybením súdu prvej inštancie, že navrhovateľa nevyzval na odstránenie tejto vady podania, ani mu v tomto smere neodporučil, akým spôsobom má označiť subjekty konania, ktoré majú byť zastúpené Slovenským pozemkovým fondom. Naopak, súd prvej inštancie vyzval navrhovateľa, aby zobral svoj návrh späť. Pokiaľ by súd prvej inštancie postupoval v zmysle ustanovení CMP, vyzval by navrhovateľa na správne označenie subjektov, čo sa však nestalo. Správne označenie subjektov je v tomto prípade možné, ako uviedol odvolací súd s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/11/2016. S prihliadnutím na tieto závery, ak by súd prvej inštancie na začiatku konania nepochybil a poučil ho o správnom označení subjektu konania, mohlo sa v konaní pokračovať so

zástupcom nezistených/neznámych právnych nástupcov vlastníkov pozemkov, teda Slovenským pozemkovým fondom. Navrhovateľ sa tak stal obeťou prílišného formalizmu, ktorý je v rozpore s judikatúrou Ústavného súdu SR - sp. zn. I. ÚS 139/02, II. ÚS 154/08. Poukázal na doktrínálny výklad daného ustanovenia zákona v dôvodovej správe k zákonu č. 180/1995 Z. z. s tým, že navrhovateľ má za to, že nesprávnym postupom súdu prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu mu bolo znemožnené pokračovať v konaní, pretože v prejednávanej veci existovala možnosť pokračovať v konaní so zástupcom nezistených/neznámych právnych nástupcov vlastníkov pozemkov, teda Slovenským pozemkovým fondom. Žiadal preto, aby dovolací súd napadnuté uznesenia ako krajského tak prvostupňového súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP v spojení s § 2 ods. 1 CMP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

5. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

6. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

7. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

9. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

10. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

11. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na

verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

13. Podstata dovolacej argumentácie vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP spočívala v námietke, že odvolací súd náležitým spôsobom nezhodnotil uplatnené odvolacie námietky, s ktorými sa nezaoberal, ako aj v nesprávnom procesnom postupe súdov nižších inštancií v mimosporovom konaní, v ktorom sa v širšej miere uplatňuje vyšetrovací princíp a princíp oficiality.

14. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že aj keď sa odvolací súd v bodoch 26 až 33 nestotožnil s postupom súdu prvej inštancie, ktorý nevyzval navrhovateľov na správne označenie účastníkov konania, skonštatoval správnosť jeho postupu, kedy s poukazom na ustanovenie § 161 ods. 1, 2 CSP z dôvodu nesplnenia podmienky účastníctva v konaní podľa § 359c ods. 1 a 2 CMP bolo potrebné konanie zastaviť. Ďalej sa v bodoch 37 až 53 rozhodnutia zaoberal námietkou navrhovateľa 2/, že nakoľko nie je známe, kde sa odporcovia nachádzajú, sú zastúpení Slovenským pozemkovým fondom. Nakoľko však navrhovateľmi označení odporcovia nemali procesnú subjektivitu (pri bežnom chode udalostí možno dôvodne predpokladať, že už nežijú a nežili ani v čase podania návrhu), nemohli byť ani zastúpení Slovenským pozemkovým fondom. Zároveň dodal, že z podania navrhovateľov je zrejmé, že títo označili ako odporcov svojich právnych predchodcov, pretože nedisponujú dokladom o ich smrti, čím dochádza k obchádzaniu zákonného spôsobu prejednávania majetku v dedičskom konaní. Účelom konania o potvrdení vydržania nie je suplovanie dedičského konania.

15. Podľa čl. 2 ods. 1 a 2 Základných princípov CSP ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

16. V súvislosti s namietaným nesprávnym procesným postupom súdov nižších inštancií dovolaateľ namietal ako postup súdu prvej inštancie pri odstraňovaní väd návrhu, ktorý ho nepoučil, akým spôsobom má označiť účastníkov konania, tak aj zmätočnosť a rozporuplnosť odôvodnenia uznesenia odvolacieho súdu, ktorý síce citoval rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/11/2016, avšak jeho nesprávnou aplikáciou a zastavením konania tak toto zaťažil vadou prílišného formalizmu, napriek tomu, že v citovanom rozhodnutí existuje návod, ako majú byť správne označení účastníci tohto konania.

17. Podľa čl. 6 Základných princípov CMP súd postupuje v súčinnosti s účastníkmi konania tak, aby zistil skutočný stav vecí. Súd je povinný na účely zistenia skutočného stavu veci vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhli.

18. V mimosporových konaniach vyšetrovací princíp spolu s princípom oficiality a materiálnej pravdy zdôrazňujú materiálne vedenie konania, ktorého výsledkom má byť rozhodnutie čo najbližšie hmotnoprávnym pomerom účastníkov konania. V zmysle uvedeného princípu súd preberá procesnú aktivitu a je povinný vykonať aj dôkazy, ktoré účastníci nenavrhli, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu vecí (Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. I. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017, 21 s.).

19. V danom prípade súd prvej inštancie po zistení, že navrhovateľmi označení odporcovia pravdepodobne zomreli pred podaním návrhu, citujúc § 7 Občianskeho zákonníka, § 61, § 62 a § 161 CSP, konanie zastavil z dôvodu zániku právnej subjektivity. Uvedenému procesnému postupu však nepredchádzala výzva súdu na opravu alebo doplnenie okruhu účastníkov, i napriek tomu, že ustanovenie § 129 CSP takýto postup umožňuje. Mimosporové konanie nie je zamerané primárne na riešenie právneho konfliktu medzi dvoma proti sebe stojacimi stranami, ale smeruje k poskytnutiu ochrany vzťahov, resp. právom chránených záujmom pro futuro, preto aj okruh subjektov konania je nastavený inak ako v sporovom konaní. Pre zachovanie procesného postavenia v konaní zákon ukladá súdu povinnosť pribrať do konania v ktorejkoľvek fáze toho, kto má mať procesné postavenie účastníka a s kým súd nekoná (§ 10 ods. 1 CMP).

20. Okruh účastníkov konania o potvrdení vydržania je definovaný v ust. § 359c ods. 2 CMP v spojení s ust. § 7 ods. 1 CMP. Preto platí, že účastníkom konania je len ten, koho zákon za účastníka označuje. Konkrétne pre toto konanie sú účastníkmi konania:

- a) navrhovateľ,
- b) ten, kto má v čase začatia konania o potvrdení vydržania zapísané na liste vlastníctva vlastnícke právo k nehnuteľnosti alebo vecné právo k nehnuteľnosti, ktorej sa konanie o potvrdení vydržania týka,
- c) správca lesného pozemku a
- d) Slovenský pozemkový fond.

20.1. V prípade, že vlastník alebo podielový spoluvlastník, ktorého vlastnícke právo k dotknutej nehnuteľnosti je zapísané na liste vlastníctva, už nežije, nie je ho možné označiť ako účastníka konania. Takáto osoba nemá v zmysle ust. § 7 ods. 2 OZ právnu subjektivitu, a teda ani procesnú subjektivitu v zmysle § 61 CSP. Ak by navrhovateľ takúto osobu napriek tomu vo svojom návrhu na začatie konania označil ako účastníka konania, musel by súd konanie zastaviť podľa § 62 CSP v spojení s § 2 ods. 1 CMP, pretože ide o neodstrániteľný nedostatok podmienky konania.

20.2. Bez pochybnosti zostáva, že navrhovateľ musí v konaní označiť ako účastníkov konania dedičov zomrelej osoby, ktorej právo je zapísané na liste vlastníctva. Ak identitu dedičov nepozná, tak by mal účastníka označiť ako „Neznámy (resp. nezistený) dedič po poručiťovi (identifikačné údaje vyplývajúce z listu vlastníctva) ...“, zast. Slovenským pozemkovým fondom ...“. S ohľadom na charakter konania o potvrdení vydržania ako mimosporového konania, v ktorom sa uplatňuje vyšetrovací princíp a princíp materiálnej pravdy, možno v záujme riadneho, rýchleho a hospodárneho usporiadania vlastníckych vzťahov považovať za spravodlivé, aby aj v prípadoch, v ktorých nevystupuje SPF ako zástupca neznámych vlastníkov (napr. ak ide o vlastnícke právo k bytom a nebytovým priestorom), súd po zistení, že ten, kto má v čase začatia konania o potvrdení vydržania zapísané na liste vlastníctva vlastnícke právo k nehnuteľnosti alebo vecné právo k nehnuteľnosti, už nežije, lustráciou v príslušných registroch, ku ktorým má v rámci svojej činnosti prístup, zistil okruh dedičov a konal s nimi. (Smyčková, R., Števček, M., Lowy, A., Tomašovič, M., a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. II. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2024, 1070 s.).

21. V krátkosti považuje dovolací súd za potrebné tiež uviesť, že „nezistení vlastníci“ sa v právnej úprave Slovenskej republiky „objavili“ po prijatí zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších zmien a doplnení a zákona č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom (ďalej len „zákon č. 180/1995 Z. z.“) a ich existencia súvisela s ambíciou štátu/zákonodarcu, v rámci konaní o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim, vytvoriť registre obnovennej evidencie pozemkov („ROEP“) na celom území Slovenskej republiky a na ich základe v súboroch geodetických informácií a v súboroch popisných informácií docieľiť úplnú/komplexnú evidenciu právnych vzťahov ku každej parcele (určeného operátu) na celok.

22. V záujme spriechodnenia procesu usporiadania vlastníckych vzťahov k pozemkom a obnovenia dostatočne hodnoverného spôsobu evidencie práv k nehnuteľnostiam, ktorý sa v tuzemských podmienkach vytratil prakticky v súvislosti s opustením intabulačného princípu a stratou niekdajšieho

významu inštitútu pozemkovej knihy, bol o. i. ustanovený zákonný mechanizmus nakladania Slovenského pozemkového fondu 1. s pozemkami, ktorých vlastník je známy, ale ktorého miesto trvalého pobytu alebo sídlo nie je známe (podľa čl. I § 8 ods. 1 písm. c) zákona č. 180/1995 Z. z.) a 2. pozemkami, ktorých vlastník nie je známy (podľa písmena d) rovnakého ustanovenia). Pre obe takéto kategórie pozemkov zákon zaviedol legislatívnu skratku „pozemky s nezisteným vlastníkom“ (§ 13 a § 16 ods. 1 písm. b) zákona č. 180/1995 Z. z.); pričom pri takýchto vlastníkoch (resp. pozemkoch), ako aj pri pozemkoch, ktorých vlastníctvo nie je evidované podľa predpisov o katastri nehnuteľností v súbore geodetických informácií a v súbore popisných informácií alebo ak sa nepreukáže inak (§ 16 ods. 1 písm. c) zákona č. 180/1995 Z. z.) zákon priznáva na to určenej právnickej osobe (ktorou je práve Slovenský pozemkový fond) oprávnenie na zastupovanie vlastníkov v konaniach pred súdmi a inými orgánmi verejnej správy (§ 16 ods. 2 zákona č. 180/1995 Z. z.).

23. Preto pri označení nezisteného vlastníka ako strany sporu je nevyhnutné vychádzať zo zápisu jeho označenia na LV v katastri nehnuteľností. Zákon pritom presnú formu nepredpisuje. V judikatúre najvyššieho súdu sa nachádzajú rozhodnutia snažiace sa uvedený problém „preklenúť“ napr. zvoleným spôsobom označenia „Neznámy (resp. nezistený) vlastník nehnuteľností ..., zast. Slovenským pozemkovým fondom ...“ alebo „Neznámy (nezistený) právny nástupca ostatného pozemkovoknižného vlastníka menom ..., zast. Slovenským pozemkovým fondom, ...“ (viď sp. zn. 6Cdo/11/2016, tiež sp. zn. 7Cdo/238/2021). Na takomto označení nezistených vlastníkov zotrúva dovolací súd aj naďalej.

24. Na základe vyššie uvedeného procesného stavu a vezmúc v úvahu aj závery doterajšej judikatúry najvyššieho súdu k inštitútu nezisteného vlastníka (uznesenie NS SR sp. zn. 8Cdo/136/2020 zo dňa 22. júla 2020, 6Cdo/196/2022 zo dňa 16. apríla 2024, 8Cdo/31/2018 zo dňa 15. apríla 2019), aplikujúc princíp oficiality zakotvený v CMP, dospel dovolací súd k záveru, že „pokiaľ má súd pri skúmaní procesných podmienok konania pochybnosti o ich splnení, skôr ako dospeje k záveru, že je potrebné konanie pre tento nedostatok zastaviť, vyzve navrhovateľa na opravu označenia účastníka, resp. doplnenie okruhu účastníkov konania a to aj s prihliadnutím na ustanovenie § 10 ods. 1 CMP, ktoré ukladá súdu povinnosť pribrať v ktorejkoľvek fáze do konania toho, kto má mať procesné postavenie účastníka. Opačným výkladom by bol porušený princíp zákazu denegatio iustitiae, spočívajúci v tom, že súd je povinný vykonávať súdnictvo.“ K odmietnutiu spravodlivosti dochádza, ak súd bez zákonného dôvodu rozhodne, že neposkytne právnu ochranu subjektu domáhajúcemu sa súdnej ochrany.

25. Vyššie opísané konkrétnosti danej veci preto umožňujú označiť prístup odvolacieho súdu a tiež aj súdu prvej inštancie za striktnie formalistický, vedúci k odmietnutiu poskytnutia spravodlivosti navrhovateľovi 2/, čím spor zaťažili vadou zmatečnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

26. Dovolanie navrhovateľa 2/ za danej procesnej situácie, aká nastala v prejednávanej veci, bolo nielen procesne prípustné (§ 420 písm. f) CSP), ale tiež dôvodné (§ 431 CSP), lebo v ňom opodstatnene namietal, že súdy nižších inštancií mu nesprávnym procesným postupom znemožnili ako strane, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

27. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Dovolací súd zruší aj rozhodnutie súdu prvej inštancie, len ak nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 449 ods. 2 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd Slovenskej republiky v súlade s predmetnými ustanoveniami zrušil uznesenie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

28. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455

CSP).

29. V ďalšom konaní bude úlohou súdu prvej inštancie vyzvať navrhovateľa 2/ na odstránenie väd návrhu vo vzťahu k označeniu účastníkov konania tak, ako sú definovaní v § 359c ods. 2 CMP a bude sa tiež zaoberať ostatnými náležitosťami podaného návrhu tak, ako ich definuje § 359d CMP.

30. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.